

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

Samenvatting Nederlands bestrijdingsmiddelenbeleid.

1. “Gezonde groei, duurzame oogst”.

Dit is het vigerende overheidsbeleidsplan uit 2013¹ dat loopt van 2013-2023, met als ambitie: *“Uiterlijk 2023 moet voldaan zijn aan alle (inter)nationale eisen op het gebied van milieu- en water, voedselveiligheid, menselijke gezondheid en arbeidsomstandigheden. Het kabinet wil tegelijkertijd een blijvend economisch perspectief voor de land- en tuinbouw realiseren door de concurrentiekracht te versterken”.*

Het plan gaat uit van zelfregulering: *“Het bedrijfsleven en de maatschappelijke organisaties zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor het behalen van de doelen”.*

De manier van werken van ‘Gezonde groei’ is geïntegreerde teelt: *“Rode draad in het verder verduurzamen van de gewasbescherming is geïntegreerde gewasbescherming”* en dat moet al snel ingevoerd worden: *“Het kabinet wil dat vanaf 2014 alle professionele gebruikers van gewasbescherming geïntegreerde gewasbescherming toepassen. Dit moet geborgd zijn in de keten”.* *“Iedere sector stelt vanaf 2013 actieplannen op voor het bevorderen van geïntegreerde gewasbescherming”.*

Speerpunt is de waterkwaliteit: *“Het kabinet wil dat de waterkwaliteit uiterlijk in 2023 op orde is, zowel voor water dat bestemd is voor de drinkwatervoorziening als voor de ecologische kwaliteit van oppervlaktewater (Kaderrichtlijn Water)”.* Met voor de glastuinbouw: *“...dat de emissies met bijna 100% teruggebracht moeten worden, bijvoorbeeld met gebruik van zuiveringstechnieken”.* En voor de open teelten: *“Vanaf 2014 wordt het verplicht om de verwaaiing (drift) van de gewasbeschermingsmiddelen op het hele perceel te verminderen met 75% in plaats van 50%, zoals nu is verplicht. Ook zal de minimum verplichte teeltvrije zone voor alle gewassen tot minimaal 0,5 meter verbreed worden”.*

Verder vermeldt het plan nog algemeenheden over particulier gebruik, biodiversiteit, voedselveiligheid en het beschermen van gebruikers en omwonenden die grotendeels neerkomen op adviezen en communicatie. Een plan dus uit de Nederlandse neoliberale koker, eigen verantwoordelijkheid en subsidie (Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid), geen overheidsregulering. En geen doelstelling voor reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

2. Tussen evaluatie “Gezonde oogst, duurzame oogst” 2019.

¹

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/05/14/gezonde-groei-duurzame-oogst-tweede-not-a-duurzame-gewasbescherming>

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in 2019 een tussenevaluatie² uitgevoerd van het plan 'Gezonde oogst'.

Het PBL concludeert:

- de tussendoelen voor geïntegreerde gewasbescherming, waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid zijn niet gehaald;
- telers gebruiken in de meeste agrarische sectoren vooral chemische gewasbeschermingsmiddelen om plagen en ziekten te bestrijden;
- door de chemische middelen en door schaalvergroting staat de biodiversiteit in het agrarisch gebied onder druk;
- in het oppervlaktewater worden de waterkwaliteitsnormen vaker overschreden dan de nota had beoogd;
- de fundamentele stap naar weerbare teeltsystemen in combinatie met meer gebruik van natuurlijke plaagbestrijders wordt beperkt gemaakt, met name door een ineffectief overheidsbeleid. Telers kennen de meeste niet-chemische maatregelen, maar blijven vooral chemische gewasbescherming toepassen. In de beleidsperiode is het areaal akkerranden gedaald, wat ongunstig is voor natuurlijke plaagbestrijders;
- in 2017 is het aantal gemeten overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen voor de Kaderrichtlijn Water met 15 procent afgenomen ten opzichte van 2013. De tussendoelstelling van de nota (50 procent minder normoverschrijdingen) was in 2017 nog niet gehaald. Een belangrijke reden hiervoor is dat de normen die bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, soepeler zijn dan de normen voor de Kaderrichtlijn Water;
- er zijn ook tekortkomingen in de Nederlandse toelating van gewasbeschermingsmiddelen; daarin wordt – in tegenstelling tot de Europese toelating – geen rekening gehouden met verliezen via drainage en oppervlakkige afstroming. Bovendien gaat de toelating uit van een bredere teeltvrije zone dan in werkelijkheid verplicht is;
- de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen blijft hoog. De verkoop nam in 25 jaar 10% af, maar het verbruik per hectare nam toe (meer intensieve gewassen);
- het PBL pleit er voor een eind te maken aan de vrijwilligheid en een stok achter de deur (regelgeving) te zetten: “om de doelen te halen, zijn naast vrijwillige maatregelen ook dwingende maatregelen als stok achter de deur nodig. De overheid dient daarbij meer dan nu het geval is haar inspectie- en controletaken goed uit te voeren”.

De verkoop van bestrijdingsmiddelen schommelt een beetje en is in 2018 terug op het niveau van 2010³. Betrouwbare gebruikscijfers ontbreken voor Nederland (afgezien van een enquête uitgevoerd door het CBS, 1x in de 4 jaar⁴).

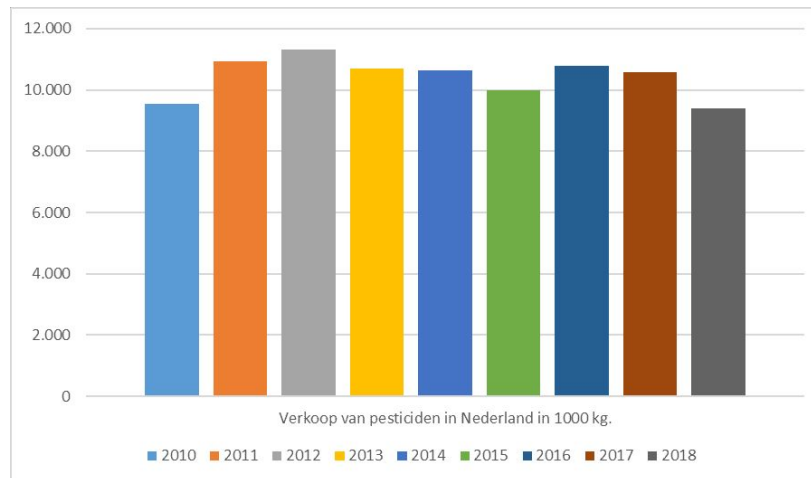
2

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/21/aanbieding-tussenevaluatie-nota-gezonde-groei-duurzame-oogst>

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83566NED>

4

<https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/deelnemers-enquetes/bedrijven/onderzoek/lopend/gewasbescherming>

3. Nationaal Actie Plan (NAP), Richtlijn 128/2009⁵.

Nationale verplichtingen die voortvloeien uit de Richtlijn 129/2009 zijn onder meer het formuleren van kwantitatieve doelstellingen, doelen, maatregelen en tijdplanning om de risico's en impact te verminderen van het gebruik van pesticiden, , om de afhankelijkheid van het gebruik te verminderen. Daarnaast nog verplichte indicatoren, implementatie van IPM, vergiftigingssystemen, monitoren gebruik, etc.

De Europese Commissie heeft in 2017 een audit⁶ uitgevoerd van het Nederlandse NAP (uit 2012) en stelde vast dat er geen kwantitatieve doelen zijn opgenomen en alleen enkele kwalitatieve doelen die het water betreffen. Alleen Duitsland, Denemarken en Frankrijk hebben op dit moment kwantitatieve doelen opgenomen in hun NAP's (zie de recente 'communication' van de Commissie naar Parlement en Raad⁷).

Verder was de Commissie nogal mild voor Nederland door diverse onderdelen niet te toetsen (zoals het monitoren van gebruik) of te zeggen dat het onduidelijk is wat er gebeurt (implementatie van IPM).

The EU Court of Auditors hebben zich in 2020⁸ gebogen over alle 27 Europese NAP's en stellen vast dat er slechts beperkte voortgang is in het meten en reduceren van het gebruik van pesticiden in Europa.

4. Toekomstvisie gewasbescherming 2030.

Dit is een kamerbrief met bijlages van April 2019⁹ met een visie voorbij het jaartal 2023. De tekst betreffende die visie is als volgt: *"In 2030 bestaat de land- en tuinbouw in Nederland uit een duurzame productie met weerbare planten en teeltsystemen, waardoor ziekten en plagen veel minder kansen krijgen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zo veel mogelijk kan worden voorkomen. Daar waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, is dit*

⁵ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en.

⁶ https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/index.cfm

⁷ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en

⁸ <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=53001>

⁹

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/16/toekomstvisie-gewasbescherming-2030-naar-weerbare-planten-en-teeltsystemen>

conform de principes van geïntegreerde gewasbescherming, nagenoeg zonder emissies naar het milieu en nagenoeg zonder residuen. Hiermee wordt tegelijkertijd een blijvend economisch perspectief voor de land- en tuinbouw gerealiseerd”.

Er wordt zelfs gesproken over een “*transitie waarbij het denken vanuit gewasbescherming verschuift naar het centraal stellen van weerbare planten en teeltsystemen. Om dit te bereiken is een paradigmaverandering nodig*”. De vraag is natuurlijk of deze grote woorden werkelijk kunnen worden nu blijkt uit de evaluatie van het PBL dat er nagenoeg niets is gedaan om een koerswending in gang te zetten. Dat zal blijken als er een “Uitvoeringsprogramma” wordt gepubliceerd (1^e helft 2020).

De Toekomstvisie zelf wekt weinig vertrouwen door met weerbare systemen niet over sterke rassen te spreken zoals gebruikt in de biologische landbouw, maar over genetische manipulatie (CRISP-Cas) van rassen. Er wordt ook gesproken over meer biodiversiteit op het agrarisch bedrijf als belangrijk element, maar het PBL laat juist zien dat er minder in plaats van meer bloemrijke akkerranden zijn. De beperking van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu tot nagenoeg nul in 2030 is uiteraard lovenswaardig, maar de visie laat geen realistische weg daar naartoe zien, slechts technologisch optimisme. Tegelijk wordt de noodzaak van “*de beschikbaarheid van voldoende adequate maatregelen en gewasbeschermingsmiddelen..*” prominent vermeld. Over het versterken van de biologische sector wordt helemaal niets vermeld!

5. **Green Deal.**

De Europese Commissie heeft een serie voorstellen gelanceerd als onderdeel van de ‘Green Deal’ die ook het thema bestrijdingsmiddelen betreffen. Zo is er het ‘Farm to Fork’ voorstel¹⁰ met als doel een 50% reductie van gebruik en risico van bestrijdingsmiddelen in 2030, en 25% van het landbouwareaal met biologische landbouw in 2030. Ook stelt ze voor met wetgeving in 2023 te komen voor een duurzaam voedselsysteem, een ‘code voor verantwoord zakendoen’ in de voedselketen en een consumenten label. Daarnaast is er een Biodiversiteit strategie die grotere arealen natuur voorstelt en een reeks andere voornemens¹¹.

Raad en parlement moeten nog akkoord gaan met de voorstellen en waarschijnlijk zullen er nog compromissen volgen. In elk geval zal er voor Nederland een grote inspanning vereist zijn om een start te maken met de verduurzaming van de landbouw.

¹⁰ https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

¹¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en